

## АРЕШТ МАЙНА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Позбавлення або обмеження права власності під час кримінального провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення. Також законом передбачено тимчасове вилучення майна без судового рішення. Такі дії як тимчасове вилучення майна і арешт майна включені до переліку заходів забезпечення кримінального провадження і можуть бути застосовані тільки стосовно підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які за законом несуть цивільну (майнову) відповідальність за шкоду, завдану діями вищевказаних осіб, а також неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння.

У главах 16,17 КПК, які регулюють питання тимчасового вилучення майна та його арешт, крім таких учасників кримінального провадження як слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд, підозрюваний, обвинувачений, особа яка здійснила законне затримання, інша уповноважена службова особа, особа, яка в силу закону несе цивільну відповідальність за шкоду завдану діями підозрюваного, обвинуваченого або неосудної особи, яка вчинила суспільно небезпечне діяння, цивільний позивач, захисник, представник чи законний представник, з'явилися: інша особа; інший власник майна; інші заінтересовані особи; інший власник або володілець майна; інша особа, у володінні якої перебуває майно; особа, на майно якої накладено арешт; особа, яка заявила клопотання; володілець тимчасово вилученого майна.

Залишається невідомим які елементи загального правового статусу особи (права, свободи, законні інтереси; обов'язки, відповідальність) притаманні даній категорії учасників кримінального провадження. Оскільки статус кожного з цих учасників досудового розслідування повинен бути чітко визначений як сукупність властивостей правового положення особи, що залучається у кримінальне провадження у зв'язку із певними об'єктивними обставинами, що дозволяє охарактеризувати її місце та функцію у цьому провадженні на основі законодавчого визначення поняття цього учасника процесу, наділення комплексом прав і обов'язків, встановлення відповідальності, що забезпечує охорону суб'єктивних прав, свобод і законних інтересів та участь особи у кримінально- процесуальних відносинах.

Відкритим також залишається питання стосовно переліку слідчих (розшукових) дій під час яких може бути здійснено тимчасове вилучення майна. В ст. 168 КПК вказано на обшук, огляд, та під час затримання особи. Тоді як тимчасове вилучення майна відбувається також і під час проведення впізнання особи, слідчого експерименту і освідчування особи. Інша справа яка в подальшому розслідуванні цьому майну буде надана категорія - майно на яке накладено арешт, речовий доказ чи воно буде негайно повернуто особі.

Повертаючись до підстав тимчасового вилучення майна, вказаних в ст. 167 КПК, звертає на себе увагу визначення в ч. 1 даної статті що є тимчасовим вилученням майна. Оскільки стаття має назву - Підстави тимчасового вилучення майна, а в ч. 1 вказано що це таке і мета цієї дії, то доцільно було і назвати її «Мета і підстави тимчасового вилучення майна», це перше. Друге - самі підстави, які

перераховані в ч. 2 ст. 167 КПК майже ідентичні положення ст. 98 КПК, в якій наведено визначення речових доказів, як процесуального джерела доказів у кримінальному провадженні. Мова йде про те, що тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, і потім майже повністю повторюється текст ст. 98 КПК. Тоді як у вимогах до клопотання про арешт майна в ст. 171 КПК зазначені різні положення, так в ч. 2 слідчий, прокурор повинні вказати підстави, у зв'язку з якими потрібно здійснити арешт майна, а вже в ч.3 фактично вказані підстави для арешту майна, це шкода, завдана кримінальним правопорушенням (хоча дослівно там мова йде про розмір заподіяної шкоди, та докази факту завдання шкоди). Адже мова про арешт майна йде у випадках коли кримінальним правопорушенням завдано шкоду або арешт майна необхідно вчинити для забезпечення цивільного позову або кваліфікація дій, за якою особа притягується до кримінальної відповідальності передбачає додаткове покарання у вигляді конфіскації майна. Тому така побудова правових положень, які регулюють процесуальний порядок і підстави тимчасового вилучення майна і арешт майна є всі підстави визнати невдалою. Оскільки, якщо фізичній чи юридичній особі злочином завдано шкоду, то слідчий, прокурор зобов'язані у відповідності до предмету доказування доказати вид і розмір шкоди завданої кримінальним правопорушенням, в не залежності від того чи отримали вони відповідну заяву про це чи ні.

В цілях дотримання конституційних прав учасників кримінального провадження доречно внести відповідні зміни до Глав 16,17 КПК, чітко визначити процесуальний статус власника майна чи особи у якої тимчасово вилучено майно, виключивши із переліку їх найменування інші терміни близькі за значенням.

Включити до переліку слідчих (розшукових) дій, крім обшуку і огляду, коли у відповідності до ч. 2 ст. 168 КПК може бути здійснено тимчасове вилучення майна, пред'явлення особи для впізнання, освідування, слідчий експеримент, або зробити посилання - та інші слідчі (розшукові) дії.

Вказати в ч. 2 ст. 167 КПК, що підставою для тимчасового вилучення майна є заподіяння кримінальним правопорушення шкоди і далі за текстом.

В ч. 1 ст. 303 КПК, в переліку осіб, які мають право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності слідчого, прокурора під час досудового розслідування або мають право звернутися з клопотанням про скасування арешту майна необхідно чітко визначити одних і тих же осіб, які мають відношення до тимчасово вилученого у них майна. На сьогодні має ситуацію, коли в ст. 174 КПК вказано іншого власника і володільця майна (в ст. 172 КПК - інший власник майна), а в ст. 303 КПК - володільця тимчасово вилученого майна.

Сьогодні слідча і судова практика застосування норм закону стосовно тимчасового вилучення майна і арешту майна свідчить про численні порушення конституційних прав громадян володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю. Внесення відповідних змін і доповнень до вищевказаних норм буде сприяти захисту інтересів особи, суспільства і держави.

#### Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України № 4651-УІ від 13 квіт. 2012 р. : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : [zakon.rada.gov.ua/go/4651-17](http://zakon.rada.gov.ua/go/4651-17).